KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 1.6.2005
KOM(2005) 224 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Nediskriminácia a rovnaké príležitosti pre všetkých – rámcová stratégia

{SEK(2005) 689}

OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Nediskriminácia a rovnaké príležitosti pre všetkých – rámcová stratégia

(Text s významom pre EHP)

1. ÚVOD – POLITICKÝ KONTEXT

Európska únia sa zaviazala podporovať základné práva, nediskrimináciu a rovnaké príležitosti pre všetkých.

EÚ stojí mnohé roky na čele síl, ktoré sa snažia riešiť problém diskriminácie na základe pohlavia a podporovať rovnosť medzi ženami a mužmi. V nedávnej minulosti podnikla kroky na ochranu ľudí pred diskrimináciou na základe rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku či sexuálnej orientácie.

Z tohto úsilia sa zrodili výsledky, okrem iného v podobe vypracovania jednej z najkomplexnejších a najďalej siahajúcich legislatív proti diskriminácii vôbec. Zabezpečenie plnej a účinnej implementácie a vymáhania tohto právneho rámca si však vyžaduje ďalšie opatrenia. Osobné charakteristiky ako pohlavie, etnický pôvod, vek, sexuálna orientácia alebo zdravotné postihnutie naďalej bránia ľuďom plne realizovať ich potenciál. Diskriminácia ruinuje životy jednotlivcov. Negatívne pôsobí aj na hospodárstvo a spoločnosť ako celok. Navyše naštrbuje dôveru v základné európske hodnoty rovnosti a v právny štát a oslabuje tým ich podporu.

Rozhodujúcim faktorom je efektívne odstránenie prekážok pri hľadaní zamestnania, prístupe k odbornému vzdelávaniu a iným životným príležitostiam. EÚ sa len ťažko podarí splniť ambiciózne ciele, ktoré si vytýčila v oblasti hospodárskeho rozvoja a rastu zamestnanosti, ak sa niektorým jednotlivcom upiera možnosť nájsť si prácu a úspešne postupovať vo svojej profesii pre dôvody súvisiace s ich pohlavím, zdravotným postihnutím, rasou, vekom či iné. Demografické výzvy, ktorým EÚ čelí, keďže počet obyvateľov v produktívnom veku počas nasledujúcich 25 rokov klesne o 20 miliónov, umocňujú potrebu pustiť sa do riešenia problému diskriminácie a sprístupniť pracovný trh pre znevýhodnené skupiny.

Implementácia a vymáhanie právnych predpisov proti diskriminácii na individuálnej úrovni zjavne nestačí na vyrovnanie sa s existenciou mnohotvárnych a hlboko zakorenených šablón nerovnosti, ktorým sú vystavené niektoré kategórie ľudí. Treba zájsť ďalej, za hranice protidiskriminačnej politiky, ktorej úlohou je predchádzať nerovnakému zaobchádzaniu s jednotlivcami. EÚ by mala znásobiť svoje úsilie pri podpore rovnakých šancí pre všetkých, aby sa rúcali štrukturálne bariéry prekážajúce migrantom, etnickým menšinám, osobám so zdravotným postihnutím, starším i mladším pracovníkom a iným zraniteľným skupinám.

EÚ, ktorá má dlhoročné skúsenosti s riešením problému diskriminácie na základe pohlavia a s podporovaním rovnosti pohlaví, bude pre túto oblasť naďalej pripravovať špecifické opatrenia. Nedávno Komisia navrhla zriadenie nového Európskeho inštitútu pre rovnosť pohlaví, ktorý má pomáhať inštitúciám EÚ a členským štátom pri presadzovaní rovnosti medzi ženami a mužmi a v boji proti diskriminácii na základe pohlavia[1]. Komisia má v pláne

[1] KOM(2005) 81 z 8.3.2005.

predložiť v roku 2006 návrhy nadväzujúce na terajšiu rámcovú stratégiu v oblasti rovnosti pohlaví (2001-2005). Predkladané oznámenie bude cestovnou mapou pre budúce aktivity v tejto sfére.

EÚ by pritom mala zvážiť, ako by mohla svoje skúsenosti z boja proti diskriminácii na základe pohlavia a pri podpore rovnosti pohlaví využiť na zvládnutie iných foriem diskriminácie. V súlade so zásadou presadzovania rodového hľadiska by mala vziať do úvahy rôzne podoby diskriminácie na základe rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku a sexuálnej orientácie, s ktorými sa stretávajú ženy i muži.V niektorých oblastiach by bolo možno prospešné vyvinúť zjednotený prístup k podporovaniu nediskriminácie a rovnosti pohlaví. Tento integrovaný spôsob by mal zohľadniť skutočnosť, že niektorí jednotlivci sú vystavení viacnásobnej diskriminácii v rôznych formách.

Popri implementácii politík na riešenie problému diskriminácie a na presadzovanie rovnakých príležitostí bude EÚ naďalej podporovať špecifické aktivity podľa viacročného akčného plánu pre oblasť zdravotných postihnutí, ktorý Európska komisia predložila v roku 2003[2]. Prvá dvojročná správa EÚ o situácii osôb so zdravotným postihnutím bude uverejnená v decembri 2005.

2. ODPOVEĎ NA OBAVY ZAINTERESOVANÝCH STRÁN – VÝSLEDOK KONZULTÁCIE O ZELENEJ KNIHE

Toto oznámenie nadväzuje na Zelenú knihu *Rovnosť a nediskriminácia v rozšírenej Európe*, ktorú Európska komisia prijala 28. mája 2004[3]. Zohľadňuje komentáre a reakcie predložené národnými orgánmi, subjektmi špecializujúcimi sa na problematiku rovnosti, mimovládnymi organizáciami, regionálnymi a miestnymi úradmi, sociálnymi partnermi, odborníkmi a jednotlivcami z radov verejnosti. (Celkovo prišlo vyše 1500 príspevkov.)

Konzultáciou sa potvrdilo, že opatrenia EÚ v tejto oblasti a konkrétne kroky na presadzovanie rovnosti pohlaví sa tešia veľkému záujmu a masívnej podpore. Prevažná väčšina respondentov sa domnievala, že Únia by po rozšírení mala zintenzívniť úsilie v oblasti boja proti diskriminácii na základe pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku a sexuálnej orientácie.

Z konzultácie vyplynulo, že sú žiaduce ďalšie kroky, aby bol účinok platnej legislatívy ES proti diskriminácii čo najväčší. Patria sem opatrenia na dokončenie procesu transpozície do vnútroštátneho práva a zvyšovanie verejného povedomia. Niektorí respondenti sa zmienili o nevyhnutnosti ďalších opatrení na doplnenie terajšieho právneho rámca, včítane možnosti ďalšej legislatívy ES podľa článku 13 Zmluvy o ES. Iní to pokladajú za predčasné a zdôraznili, že treba zohľadniť zásadu subsidiarity a postaviť na misky váh potenciálne ekonomické náklady a výhody ďalšej legislatívnej činnosti.

Veľkú podporu získali ďalšie opatrenia v oblasti zhromažďovania údajov, ktorých cieľom je lepšie pochopiť diskrimináciu, aby bolo možné navrhovať a monitorovať účinnú politiku v tejto oblasti. Boli však vyjadrené aj obavy o ochranu súkromia a nabádalo sa k opatrnému postupu pri rozhodovaní o tom, ktoré údaje sa majú zhromažďovať a ako ich spracovávať.

---

[2] *Rovnaké príležitosti pre osoby so zdravotným postihnutím – Európsky akčný plán*, KOM(2003) 650 z 30.10.2003.

[3] KOM(2004) 379. Zelená kniha a bližšie informácie o prijatých príspevkoch sú k dispozícii na adrese: http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/policy/aneval/green_en.htm

Drvivá väčšina písomných reakcií na Zelenú knihu vyzdvihla pridanú hodnotu finančnej pomoci Európskej únie na rozvoj politiky proti diskriminácii a jej implementáciu. Tri hlavné priority vybrané pre budúce financovanie Európskou úniou sú informovanie a zvyšovanie verejného povedomia, analýza a monitorovanie účinku právnych predpisov proti diskriminácii a vytváranie kontaktných sietí medzi orgánmi zaoberajúcimi sa problematikou boja proti diskriminácii. V reakciách sa takisto zdôrazňovalo, že je dôležité zapojiť všetky zúčastnené strany do vývoja politiky na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Zelená kniha zvýraznila celý rad ďalších oblastí politiky, ktoré by mohli prispieť k implementácii zásady nediskriminácie. Odpovede na Zelenú knihu, zdá sa, odzrkadľujú vznikajúci konsenzus, že by bolo osožné začať so začleňovaním rovnosti a nediskriminácie do mnohých politík EÚ.

Prevládla aj všeobecná názorová zhoda v tom, že EÚ by mala podporovať spoločné úsilie na presadzovanie rovnosti a boj proti diskriminácii vo všetkých jej formách uvedených v článku 13 Zmluvy o ES. Respondenti však takisto podčiarkli, že sa naďalej treba osobitne zameriavať na podporovanie rovnosti pohlaví.

3. RÁMCOVÁ STRATÉGIA NEDISKRIMINÁCIE A ROVNAKÝCH PRÍLEŽITOSTÍ

3.1. Zabezpečenie účinnej právnej ochrany pred diskrimináciou

Ubehlo už takmer 5 rokov, odkedy sa prijali právne akty ES[4], ktoré zakazujú priamu i nepriamu diskrimináciu na základe rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku a sexuálnej orientácie. Tieto dve smernice prijaté v roku 2000 doplnili pozoruhodný súbor právnych predpisov ES v oblasti diskriminácie na základe pohlavia. Zahŕňajú podrobné definície priamej a nepriamej diskriminácie i obťažovania. Naznačujú aj to, že za istých výnimočných okolností môže byť legitímne urobiť výnimky zo zásady rovnakého zaobchádzania.

V posledných rokoch nastali významné zmeny vo vnútroštátnom práve v celej EÚ ako priamy účinok právnych predpisov ES proti diskriminácii. Komisia však s obavami pozoruje, že niektoré dôležité ustanovenia ešte neboli vo všetkých členských štátoch plne transponované do vnútroštátnych právnych predpisov.

V niektorých členských štátoch je veľmi znepokojujúcim nedostatok efektívnych a dostatočnými zdrojmi vybavených orgánov, ktoré sa zaoberajú problematikou rovnosti a sú schopné poskytnúť nezávislú pomoc obetiam. Obavy vyvoláva aj malá pozornosť, ktorá sa venuje šíreniu informácií o nových právach v oblasti diskriminácie. Pre jej obete je nesmierne ťažké vymáhať si práva bez dostatočných informácií a špecializovanej pomoci.

Komisia už začala konania pre porušenie právnych predpisov proti niektorým členským štátom a naďalej bude dôsledne monitorovať pokrok v transpozícii. V roku 2006 má predložiť správu o stave transpozície smerníc 2000/43/ES a 2000/78/ES, a ak to bude potrebné, aj s návrhmi na revíziu a aktualizáciu smerníc.

Je takisto jasné, že okrem transpozície právnych predpisov budú istý čas potrebné ďalšie opatrenia, aby sa v celej EÚ zabezpečila účinná implementácia právnych predpisov proti diskriminácii a ich vymáhanie. Konať treba predovšetkým v týchto oblastiach:

---

[4] Smernica 2000/43/ES z 29 júna 2000 (Ú. v. ES L 180, 19.7.2000, s. 22), ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod a smernica 2000/78/ES z 27. novembra 2000 (Ú. v. ES L 303 z 2.12.2000, s.16), ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní.

- cielené opatrenia na odborné vzdelávanie a budovanie kapacít pre orgány špecializujúce sa na problematiku rovnosti, sudcov, právnikov, mimovládne organizácie a sociálnych partnerov,
- vytváranie kontaktných sietí a výmena skúseností medzi zainteresovanými stranami,
- zvyšovanie verejného povedomia a šírenie informácií o ustanoveniach európskych a vnútroštátnych právnych predpisov proti diskriminácii.

Predpokladom pre účinnosť týchto opatrení je sústredené úsilie všetkých zúčastnených strán na európskej, národnej a regionálnej úrovni. Finančná pomoc Európskej únie bude prúdiť, pokiaľ to bude možné, cez akčný program Spoločenstva na boj proti diskriminácii a po roku 2007 cez program PROGRESS.

Komisia navyše dúfa, že Rada sa čoskoro dohodne na návrhu rámcového rozhodnutia z roku 2001, ktorým sa stanovujú spoločné právne normy na boj proti trestným činom s rasovým pozadím, vrátane antisemitizmu a deliktov voči iným náboženským menšinám.

EÚ podniká ďalšie iniciatívy, ktoré dopĺňajú právny rámec v oblasti nediskriminácie vytváraním priaznivejších podmienok pre tých, ktorí by mohli byť vystavení diskriminácii alebo inak znevýhodnení. Tieto iniciatívy zahŕňajú právny predpis EÚ, stanovujúci práva štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú osobami s dlhodobým pobytom[5], ako aj právny predpis rozširujúci pravidlá EÚ pre koordináciu sociálneho zabezpečenia na príslušníkov tretích krajín[6].

✓ Súhrnná výročná správa o vnútroštátnych implementujúcich opatreniach, ktorými sa transponujú ustanovenia smerníc 2000/43/ES a 2000/78/ES (skupina právnych expertov).

✓ Uverejnenie správ Komisie pre Radu a Parlament začiatkom roka 2006, v ktorých sa bude analyzovať stav transpozície smerníc 2000/43/ES a 2000/78/ES.

✓ Financovanie sprievodných opatrení Európskou úniou cez akčný program Spoločenstva na boj proti diskriminácii a po roku 2007 cez PROGRESS.

3.2. Posúdenie potreby ďalších opatrení na doplnenie súčasného právneho rámca

Podľa súčasného právneho rámca ES sa rasová diskriminácia zakazuje v oblastiach zamestnanosť, odborná príprava, vzdelávanie, sociálna ochrana, sociálne výhody a prístup k tovarom a službám (smernica 2000/43/ES). Pôsobnosť ochrany pred diskrimináciou na základe náboženstva alebo viery, veku, zdravotného postihnutia a sexuálnej orientácie sa obmedzuje na zamestnanie, povolanie a ďalšie vzdelávanie (2000/78/ES). Smernica 2004/113/ES rozširuje ochranu pred diskrimináciou na základe pohlavia na tovary a služby, ale nie na niektoré ďalšie oblasti patriace pod pôsobnosť smernice 2000/43/ES.

Komisia uznáva požiadavky niektorých zúčastnených strán na prijatie opatrení, ktoré by vyrovnávali rozdiely v úrovni a v rozsahu ochrany pred rôznymi formami diskriminácie. Po uvážení nevyhnutnosti ďalšieho úsilia na zabezpečenie riadneho fungovania existujúceho právneho rámca a zohľadnení ekonomických a politických obáv vyjadrených v niektorých odpovediach počas konzultácie o Zelenej knihe Komisia nenavrhuje v tomto štádiu predložiť ďalšie legislatívne návrhy podľa článku 13 Zmluvy.

---

[5] Smernica Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003 o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom. Ú. v. EÚ L 16, 23.1.2004, s. 44-53.

[6] Nariadenie Rady (ES) č. 859/2003 zo 14. mája 2003, Ú. v. EÚ L 124, 20.5.2005.

Vypracuje však podrobnú štúdiu o relevantnosti a uskutočniteľnosti prípadných nových opatrení na doplnenie súčasného právneho rámca. Táto štúdia preskúma v členských štátoch a niektorých tretích krajinách vnútroštátne ustanovenia, ktoré presahujú požiadavky smerníc ES. Porovná prospešnosť legislatívnych a nelegislatívnych opatrení. Zhrnie tiež analýzy nákladov a výhod rôznych možností politiky na vnútroštátnej úrovni. Výsledky štúdie budú k dispozícii na jeseň 2006. Na základe tohto materiálu Komisia posúdi uskutočniteľnosť možných nových podnetov na doplnenie súčasného právneho rámca.

✓ Štúdia uskutočniteľnosti o možných nových iniciatívach na doplnenie súčasného právneho rámca.

3.3. Presadzovanie nediskriminácie a rovnakých príležitostí pre všetkých

Legislatíva proti diskriminácii vo veľkej miere závisí od ochoty a schopnosti znevýhodnených jednotlivcov podstúpiť zložité súdne konania. Právna ochrana práv jednotlivca je určite dôležitou témou a prípady sledované širokou verejnosťou môžu časom viesť k sociálnym a kultúrnym zmenám.

Pre samotnú legislatívu však nie je ľahké pustiť sa do komplexných a hlboko zakorenených šablón nerovnosti, ktorým sú vystavené niektoré skupiny. Možno bude potrebné prijať pozitívne opatrenia na kompenzáciu dlhotrvajúcich nerovností postihujúcich skupiny ľudí, ktorí tradične nemajú prístup k rovnakým príležitostiam.

Zo skúsenosti EÚ na poli rovnosti pohlaví jednoznačne vyplýva, že ochrana práv jednotlivca sa musí podoprieť sprievodnými opatreniami, aby došlo k trvalej zmene a aby sa presadzovali skutočné rovnaké príležitosti pre všetkých. Potvrdzujú to i skúsenosti členských štátov, ktoré niekoľko rokov, v niektorých prípadoch už dokonca desaťročia implementujú vnútroštátne právne predpisy proti diskriminácii.

V oblasti rovnosti pohlaví podľa článku 3 ods. 2 Zmluvy o založení ES to viedlo k tzv. „presadzovaniu“[7] cieľa, ktorým je podpora rovnosti medzi ženami a mužmi, vo všetkých relevantných politikách EÚ. EÚ už má určité skúsenosti v rozvíjaní integrovaného prístupu v súvislosti s bojom proti rasizmu[8] a s podporou integrácie osôb so zdravotným postihnutím[9].

Zmluva o ústave pre Európu, ktorá ešte musí prejsť ratifikáciou, by vo svojom článku III-118 mohla poskytnúť nový základ pre vývoj integrovaného prístupu pri všetkých formách diskriminácie uvedených v pôvodnom článku 13 Zmluvy o založení ES. V tejto súvislosti sa môže spomenúť článok II-111 Zmluvy o ústave pre Európu, ktorým sa potvrdzuje, že práva a zásady stanovené v Charte základných práv (vrátane nediskriminácie) by mali pri implementácii právnych predpisov EÚ rešpektovať tak inštitúcie EÚ, ako aj členské štáty.

Komisia sa zaviazala zabezpečiť, aby boli návrhy zákonov, iných právnych predpisov a administratívnych opatrení v súlade s ustanoveniami Charty základných práv EÚ[10]. Jedným z prostriedkov takéhoto skríningu je „posudzovanie dôsledkov“, ktorému sa musia podrobiť

---

7 Presadzovanie rodového hľadiska („gender mainstreaming“) je v KOM(96) 67 opísané ako „systematická integrácia príslušných situácií, priorít a potrieb žien a mužov do všetkých politík, aby sa podporovala rovnosť medzi ženami a mužmi a aby sa mobilizovali všetky všeobecné politiky a opatrenia výslovne na účel dosiahnutia rovnosti tým, že sa v štádiu plánovania aktívne a otvorene zohľadní ich účinok na situáciu žien i mužov.“

8 Akčný plán boja proti rasizmu, KOM(1998) 183 z 25.3.98.

9 Rovnaké príležitosti pre osoby so zdravotným postihnutím – Európsky akčný plán, KOM(2003) 650 z 30.10.2003.

10 SEK(2001) 380.

všetky nové návrhy pred prijatím Komisiou. Metodológia monitorovania dodržiavania Charty základných práv bola nedávno uvedená v oznámení Komisie[11].

Popri poskytnutí väčšieho zviditeľnenia a súdržnosti by mali presadzovanie a vývoj integrovaného prístupu prispieť k zameraniu sa na situácie niekoľkonásobnej diskriminácie i na pozitívne účinky pri podpore rovnakých príležitostí pre všetkých.

✓ Vývoj nástrojov na podporu presadzovania nediskriminácie a rovnakých príležitostí pre všetkých v relevantných politikách EÚ.

✓ Dvojročné správy o situácii osôb so zdravotným postihnutím (prvá správa v roku 2005).

3.4. Podpora inovácie a osvedčenej praxe a poučenie z nich

V súlade s integrovaným prístupom uvedeným v bode 3.3 bude úlohou Európskej komisie zabezpečiť, aby súbor finančných nástrojov EÚ prispel k presadzovaniu nediskriminácie a rovnakých príležitostí pre všetkých. Bude sa snažiť podporiť najmä výmenu poznatkov o osvedčenej praxi, spoluprácu a vytváranie sietí medzi národnými orgánmi, subjektmi zaoberajúcimi sa problematikou rovnosti, organizáciami spolupracujúcimi s obeťami diskriminácie a inými zúčastnenými stranami.

Európsky sociálny fond opierajúci sa o inovatívne prístupy na predchádzanie diskriminácii na trhu práce, ktoré boli vyvinuté v rámci iniciatívy Spoločenstva EQUAL[12], by mal v tejto oblasti hrať stále dôležitejšiu úlohu. Návrhy Komisie na pomoc z Európskeho sociálneho fondu počas nového programovacieho obdobia 2007-2013 okrem iného kladú dôraz na posilnenie sociálneho začlenenia znevýhodnených osôb a boj proti diskriminácii[13].

V oblastiach rovnosť pohlaví a nediskriminácia doplní program PROGRESS[14] prácu ESF financovaním štúdií, zvyšovaním verejného povedomia, výmenou osvedčenej praxe, vytváraním sietí, monitorovaním a hodnotením. Návrh programu PROGRESS primerane zohľadnil skúsenosti získané pri akčných programoch Spoločenstva na boj proti diskriminácii[15] a na podporu rovnosti pohlaví[16].

Nadväzujúc na súčasné programy Socrates, Leonardo a Youth (Mládež) môže nová generácia programov[17] v oblastiach vzdelávanie, odborná príprava a mládež významne prispieť k presadzovaniu nediskriminácie a rovnakých príležitostí pre všetkých. Sú to takisto oblasti, ktoré by mohli ťažiť z ďalšieho komparatívneho výskumu a štúdií v rámci šiesteho a siedmeho rámcového programu EÚ pre výskum[18]. Finančná pomoc Európskej únie v oblastiach základné práva a imigrácia a azyl, okrem iného v rámci Európskeho fondu pre utečencov a programov INTI a ARGO, môže pomôcť snahám o zvládnutie problému diskriminácie a o presadzovanie rovnakých príležitostí pre všetkých[19].

Zlepšovanie zhromažďovania údajov o diskriminácii bude kľúčovým faktorom pri monitorovaní implementácie právnych predpisov ES proti diskriminácii. Komisia bude spolupracovať s národnými úradmi a inými zainteresovanými stranami pri vývoji štatistických

---

11 KOM(2005) 172 z 27.4.2005.
12 http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.cfm
13 KOM(2004)493 zo 14.7.2004.
14 KOM(2004) 488 zo 14.7.2004.
15 http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/policy/prog_en.htm
16 http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/fund_en.html
17 KOM(2004) 474 a KOM(2004) 471 zo 14.7.2004.
18 http://europa.eu.int/comm/dgs/research/index_en.html
19 http://europa.eu.int/comm/justice_home/funding/intro/funding_intro_en.htm

nástrojov na hodnotenie výskytu diskriminácie. V roku 2006 uverejní príručku s praktickým návodom na zhromažďovanie údajov o diskriminácii.

Od svojho založenia v roku 1997 hrá Centrum pre monitorovanie rasizmu a xenofóbie EÚ (EUMC)[20] významnú úlohu pri podpore úsilia EÚ a členských štátov bojovať proti rasizmu a xenofóbii. Komisia, ktorá sa opiera o výsledky práce EUMC, čoskoro predloží návrhy na zriadenie novej agentúry pre základné práva. Medzi úlohy agentúry bude pravdepodobne patriť zhromažďovanie informácií a údajov o širokej škále otázok, poskytovanie rád tvorcom politiky, spolupráca s občianskou spoločnosťou a zvyšovanie verejného povedomia.

✓ Nezávislé vyhodnotenie akčného programu Spoločenstva na boj proti diskriminácii (2005).

✓ Uverejnenie príručky na zhromažďovanie údajov o diskriminácii (2006).

3.5. Zvyšovanie verejného povedomia a spolupráca so zúčastnenými stranami

Aby sa pokročilo v agende pozitívnejšieho prístupu k rovnosti, predloženej v tomto oznámení, navrhuje Komisia vyhlásiť rok 2007 za Európsky rok rovnakých príležitostí pre všetkých. Európsky rok pomôže zvyšovať povedomie, sústrediť politickú pozornosť a zmobilizovať kľúčové zúčastnené strany. Zameria sa na štyri prioritné témy:

- Práva
- Uznávanie
- Zastupovanie
- Rešpekt

Cieľom vyhláseného roka bude informovať ľudí o ich právach na ochranu pred diskrimináciou podľa európskych a vnútroštátnych právnych predpisov, vyzdvihnúť rôznorodosť ako prínos pre EÚ a podporiť rovnaké príležitosti pre všetkých v hospodárskom, sociálnom, politickom a kultúrnom živote. Zvlášť relevantnou bude vzájomná prepojiteľnosť a koordinácia s Európskym rokom medzikultúrneho dialógu v roku 2008, aby sa zabezpečilo, že sa obe iniciatívy navzájom dopĺňajú, pokiaľ ide o rozsah a podporované činnosti. Tam, kde to bude možné, sa niektoré kľúčové odkazy a témy Európskeho roka rovnakých príležitostí pre všetkých môžu preniesť na platformu Európskeho roka medzikultúrneho dialógu.

Komisia je presvedčená, že je potrebné zapojiť všetky relevantné európske a národné zúčastnené strany, aby sa zásada nediskriminácie účinne implementovala v celej EÚ. Navrhuje preto každoročne zorganizovať „summit rovnosti“ na vysokej úrovni, ktorého by sa zúčastnili ministri, hlavy národných orgánov zaoberajúcich sa problematikou rovnosti, predsedovia mimovládnych organizácií na európskej úrovni, európski sociálni partneri a zástupcovia medzinárodných organizácií. Tento summit rovnosti by sa po prvýkrát konal začiatkom roka 2007, aby prebiehal v rovnakom čase ako otvorenie Európskeho roka rovnakých príležitostí pre všetkých.

Komisia sa veľmi zaujíma o spoluprácu so zamestnávateľmi, aby podnietila a povzbudila politiku nediskriminácie a rôznorodosti na pracovisku. Ako zamestnávateľ si Európska komisia veľmi dobre uvedomuje, že vývoj účinnej politiky na boj proti diskriminácii a na presadzovanie rovnakých príležitostí predstavuje neľahké výzvy. V súčasnosti implementuje štvrtý akčný program rovnakých príležitostí pre ženy a mužov v Európskej komisii a nedávno zaviedla konkrétne iniciatívy aj na podporu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím a etnických menšín.

---

[20] http://eumc.eu.int/eumc/index.php

✓ Európsky rok rovnakých príležitostí pre všetkých (2007).

✓ Každoročný summit rovnosti na vysokej úrovni, na ktorom sa zúčastnia kľúčové zúčastnené strany.

3.6. Úsilie zamerané na riešenie problémov diskriminácie a sociálneho vyčleňovania, s ktorými sa stretávajú niektoré etnické menšiny

Jednou z najväčších výziev, akej čelí rozšírená Európska únia, je potreba vyvinúť koherentný a efektívny prístup k integrácii etnických menšín v sociálnej oblasti a na trhu práce. Rozšírenie znásobilo kultúrnu, jazykovú a etnickú rozmanitosť EÚ. Tento trend bude pokračovať pristúpením Bulharska a Rumunska v roku 2007 a po plánovanom otvorení rokovaní o členstve s Chorvátskom a Tureckom.

Mimoriadne pálčivým problémom je situácia Rómov. Komisia opakovane poukazovala na ťažké podmienky, ktorým sú vystavené rómske komunity v členských štátoch, kandidátskych krajinách a pristupujúcich krajinách. Z rozpočtu EÚ sa poskytli značné objemy finančnej pomoci, vrátane vyše 100 miliónov € prostredníctvom programu PHARE na projekty vytvorené osobitne pre Rómov. Rómovia sú však naďalej vystavení zvlášť tvrdým formám vylúčenia a diskriminácie v oblastiach ako vzdelávanie, zamestnanie, podmienky bývania, zdravotné zabezpečenie a v iných. EÚ okrem toho potrebuje nájsť vhodné odpovede na rôzne potreby nových migrantov, už etablovaných menšín prisťahovaleckého pôvodu a iných menšín.

Široký sortiment existujúcich politických a finančných nástrojov EÚ môže pomôcť pri podpore snáh národných úradov a občianskej spoločnosti o presadzovanie integrácie menšín. Výzvou do budúcnosti bude zharmonizovať úsilie všetkých zúčastnených strán, aby sa optimalizoval dosah a účinnosť týchto nástrojov.

Právne predpisy ES proti diskriminácii zakazujú priamu i nepriamu diskrimináciu na základe rasy alebo etnického pôvodu či náboženstva. V kontexte Európskej stratégie zamestnanosti sa členské štáty nabádajú, aby robili opatrenia na podporu integrácie menšín na trhu práce v rámci svojich národných akčných plánov. Chudoba a vylúčenie, ktorému sú vystavené etnické menšiny, migranti a iné znevýhodnené skupiny, sú takisto predmetom otvorenej metódy EÚ na koordináciu v oblasti sociálneho začleňovania. Na zvládnutie týchto výziev je k dispozícii finančná pomoc Európskej únie prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu, vrátane iniciatívy Spoločenstva EQUAL.

S cieľom podporiť rozvoj politiky na tomto úseku Komisia plánuje vytvoriť skupinu poradcov na vysokej úrovni pre integráciu menšín v sociálnej oblasti a na trhu práce. V tejto skupine, ktorá by sa po prvýkrát mala zísť začiatkom roka 2006, sa stretne úzko vymedzený počet významných osobností zo sveta politiky, podnikateľskej sféry, občianskej spoločnosti a medzinárodného spoločenstva.

✓ Skupina poradcov na vysokej úrovni pre integráciu menšín v sociálnej oblasti a na trhu práce.

3.7. Rozšírenie, vzťahy s tretími krajinami a medzinárodná spolupráca

V kontexte rozšírenia EÚ sú princípy dodržiavania ľudských práv, vrátane rešpektovania a ochrany menšín, integrálnou súčasťou takzvaných „politických kritérií“ členstva v EÚ. Tieto zásady sú ústredným prvkom predvstupovej stratégie EÚ pre pristupujúce a kandidátske krajiny (Bulharsko, Rumunsko, Turecko a Chorvátsko), ako aj stabilizačného a asociačného procesu pre iné krajiny západného Balkánu (Albánsko, Bosna a Hercegovina, Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko, Srbsko a Čierna hora). Okrem toho sú budúce členské

štáty povinné dodržiavať legislatívne *acquis* EÚ v oblasti nediskriminácie a rovnakých príležitostí.

Zo súčasných a budúcich predvstupových finančných nástrojov[21] sa bude naďalej poskytovať finančná pomoc Európskej únie na podporu nediskriminácie a rovnakých príležitostí v krajinách, ktoré sa pripravujú na členstvo v EÚ. Finančná podpora Európskej únie je takisto kľúčovým nástrojom rozvoja nevyhnutných inštitucionálnych a administratívnych kapacít na implementáciu *acquis* EÚ.

Nediskriminácia a ľudské práva sú takisto predmetom susedskej politiky EÚ a prvej vlny akčných plánov pre vzťahy s Jordánskom, Moldavskom, Marokom, Tuniskom, Ukrajinou, Izraelom a Palestínskou samosprávou. Dohoda z Cotonou z 23. júna 2000 medzi EÚ a 78 africkými, karibskými a tichomorskými (AKT) krajinami ukladá zmluvným stranám povinnosť zabezpečiť dodržiavanie ľudských práv, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou dohody[22], a odstrániť všetky formy diskriminácie najmä na základe pôvodu, pohlavia, rasy, jazyka a náboženstva[23]. Nediskriminácia je témou pravidelného politického dialógu medzi EÚ a jej AKT partnermi[24].

O otázkach nediskriminácie, najmä o situácii menšín, sa často diskutuje počas dialógov o ľudských právach medzi EÚ a tretími krajinami či medzinárodnými organizáciami. Finančná pomoc Európskej únie na presadzovanie nediskriminácie a rovnakých príležitostí je pripravená pre projekty, ktoré implementujú mimovládne a medzinárodné organizácie v tretích krajinách v rámci Európskej iniciatívy pre demokraciu a ľudské práva a niektorých programov spolupráce s krajinami v Ázii, Latinskej Amerike a regiónoch AKT a MEDA (nečlenské krajiny Stredomoria).

EÚ bude pokračovať v spolupráci s významnými medzinárodnými organizáciami, vrátane OSN, Rady Európy a OBSE. Medzinárodné zmluvy a deklarácie o nediskriminácii a rovnakých príležitostiach tvoria dôležitý referenčný rámec pre prácu prebiehajúcu vnútri EÚ a pre vzťahy Únie s tretími krajinami.

Európska komisia hrá aktívnu úlohu pri presadzovaní zásady nediskriminácie a rovnakých príležitostí v rámci OSN. Aktívne sa zapája do akcií nadväzujúcich na Pekinskú konferenciu o rovnosti pohlaví z roku 1995. Významne prispela k Svetovej konferencii proti rasizmu, ktorá sa konala v roku 2001 v Durbane. V súčasnosti sa v mene EÚ zúčastňuje na rokovaniach o novom dohovore OSN, týkajúcom sa práv osôb so zdravotným postihnutím. EÚ takisto podporuje úsilie Medzinárodnej organizácie práce o presadzovanie dôstojnej pracovnej agendy, ktorá zahŕňa princípy rovnosti a nediskriminácie.

✓ Podpora nediskriminácie a rovnakých príležitostí pre všetkých v kontexte rozšírenia a vo vzťahoch s tretími krajinami.

✓ Spolupráca s medzinárodnými organizáciami s cieľom zabezpečiť súdržnosť, komplementaritu a jasnú deľbu práce.

[21] http://europa.eu.int/comm/enlargement/financial_assistance.htm
[22] Článok 9 Dohody z Cotonou.
[23] Článok 13 Dohody z Cotonou.
[24] Článok 8 Dohody z Cotonou.

4. ZÁVER

Toto oznámenie predstavuje stratégiu zameranú na budúcnosť s cieľom podporiť nediskrimináciu a rovnaké príležitosti pre všetkých v EÚ. Oznámenie, ktoré sa bude podrobnejšie zaoberať problematikou rovnosti pohlaví, predloží Komisia v roku 2006.

Zaistenie účinnej právnej ochrany pred diskrimináciou v celej EÚ je hlavnou súčasťou tejto stratégie. Patrí sem zabezpečenie plnej transpozície právnych predpisov ES proti diskriminácii všetkými členskými štátmi. Vyžaduje to aj celý rad sprievodných opatrení, najmä aby sa dosiahlo, že si ľudia uvedomujú svoje práva a sú schopní získať prístup k spravodlivosti.

Okrem právnej ochrany práv jednotlivca toto oznámenie načrtáva stratégiu pre pozitívnu a aktívnu podporu nediskriminácie a rovnakých príležitostí pre všetkých. Účinná implementácia tejto stratégie si bude vyžadovať aktivitu na rozsiahlom fronte s účasťou všetkých príslušných zúčastnených strán i širokej verejnosti. Tento nový prístup sa odzrkadľuje v návrhu na vyhlásenie roka 2007 za Európsky rok rovnakých príležitostí pre všetkých, ktorý dopĺňa toto oznámenie.

Rámcová stratégia a rôzne iniciatívy uvedené v oznámení budú predmetom prebiehajúceho monitorovania a hodnotenia príslušnými útvarmi Komisie. Každé dva roky sa budú organizovať stretnutia so zástupcami národných orgánov, subjektov zaoberajúcich sa problematikou rovnosti, organizácií občianskej spoločnosti, sociálnych partnerov a iných zúčastnených strán, aby sa vypočuli ich názory na pokrok pri implementácii stratégie. Sieť právnych expertov, financovaná z akčného programu Spoločenstva na boj proti diskriminácii, bude naďalej monitorovať stav transpozície a implementácie právnych predpisov ES proti diskriminácii. Externí hodnotitelia posúdia relevantnosť, účinnosť a dosah opatrení v rámci akčného programu Spoločenstva na boj proti diskriminácii, budúceho programu PROGRESS a Európskeho roka rovnakých príležitostí pre všetkých.